

Leukocyta scintigraphia - a gyulladásos bélbetegségek noninvazív vizsgálómódszereinek „gold standard”- je?

Dr. Salamon Ágnes
Szekszárd

Bevezetés

A gyulladásos bélbetegségek (inflammatory bowel diseases, továbbiakban IBD) kifejezés alapvetően két bélbetegséget foglal egybe, a Crohn betegséget (továbbiakban MC) és a colitis ulcerosát (továbbiakban CU), de az esetek 10-15%-ában a klinikai, endoszkópos, morfológiai, szövettani lelet birtokában sem lehet a két betegséget teljes mértékben elkülöníteni, így egy külön csoportot alkotó, úgynevezett indeterminate colitist (továbbiakban IDC) is megkülönböztetünk.

Az IBD előfordulása stagnál az egyébként erre a betegségre magas incidenciájú területeken, de jelentősen emelkedik az alacsonyabb incidenciájú területeken, így hazánkban is. Ugyanakkor megemlítendő az a tény, hogy a colitis ulcerosa és a Crohn betegség aránya közeledik egymáshoz, a korábbiakban észlelt 4,5:1 helyett jelenleg jellemzően 1,5-2:1.

Az IBD-s betegek objektív és korrekt diagnosztizálása, a differenciáldiagnosztika, a kezelés, a gondozás sok problémát rejtő feladat. Napjainkban a flexibilis endoszkopos eszközök, az izotópdiagnosztika, CT és mágneses rezonanciavizsgálat jelentősen megkönnyíti a diagnosztizálást, a differenciáldiagnosztikát, a szövődmények felderítését.

A Tc-99m-HMPAO-val jelzett leukocyta scintigraphia a legelterjedtebb izotópdiagnosztikai módszer a gyulladásos bélbetegségek vizsgálatára, illetve a differenciáldiagnosztikájukban. A módszer előnye, hogy gyors, noninvazív, nem igényel jelentős kooperációt, a vékony- és vastagbél teljes hosszáról tájékoztatást nyújt, súlyos állapotú betegnél, gyermekeknél is végezhető. Hátránya, hogy klinikailag inaktív, heges folyamatok kimutatására nem alkalmas, a gyulladás pontos okáról nem ad tájékoztatást (ischaemiás, postirradiációs, mikróbás, lymphoma, etc.), a metodikában jártas izotópdiagnosztikai szakembert igényel.

Indikációk: súlyos állapotú colitises beteg, gyermekek-fiatalok, colitis ulcerosa aktivitása mértékének, kiterjedésének, lokalizációjának megállapítása, ischaemiás colitis, tályogképződés, minimal change colitis, Crohn betegség differenciáldiagnosztikája, terápia eredményességének megítélése.

Intézményünkben a leukocytá scintigraphia metodikája a következő: 60 ml vénás vér ülepítését követően a felülúszót (leukocytában gazdag) centrifugáljuk 150 g-n 10 percig. A következő lépés a plazma eltávolítása a szedimentálódott fehérvérsejtekről, a lehető legteljesebb mértékben, ugyanis erősen csökkenti a fehérvérsejtek jelzési határfokát, majd a jelzést elvégezzük a 99-m-Tc-hexametil-propilen-amin-oxim (0, 18 mg), stannosum chloratum (2, 28 ugr), tetranatrium diphosphoricum decahidricum (1, 51 mg) tartalmú anyaggal, amit előkészítettünk. (950-1000 MBq NaTcO₄-t a HM-PAO tartalmú ampullába injectálva). Inkubációt követően reszuszpendáljuk a sejteket, majd mérjük az aktivitást. Egy vizsgálathoz ajánlott aktivitás 20-250 MBq. A jelölt, reszuszpendált sejteket vénásan a betegnek visszaadjuk. A készítmény beadásának speciális kontraindikációja nincs. A hasról a beadás után készített gamma-kamerás felvételeken a gyulladáshoz migráló leukocytáknak megfelelően aktivitás-fokozódást észlelünk. A felvételeket, melyek a beadás pillanatában, ill. 1, 2, 3, 5 és 24 óra múlva készülnek anterior (és ha szükséges, posterior) irányból, a vizsgálatban jártas szakembereink értékelik ki.

Az általunk használt 99m-TC-HMPAO előnyösebb, mint az esetlegesen alkalmazható 111-In-oxin, tekintettel a kisebb sugárterhelésre, a korai (2 órán belüli) diagnózisra - 111-In-oxin esetén késői felvételek (24 óra) is szükségesek-, illetve jelentős szerepet játszik hozzáférhetősége, hiszen a 111-In-oxin ciklotrontermék, ezáltal jóval nehezebben hozzáférhető- előnye viszont, hogy stabilabb sejtjelölést érünk el vele, így a késői felvételeken sem észlelünk álpozitivitást.

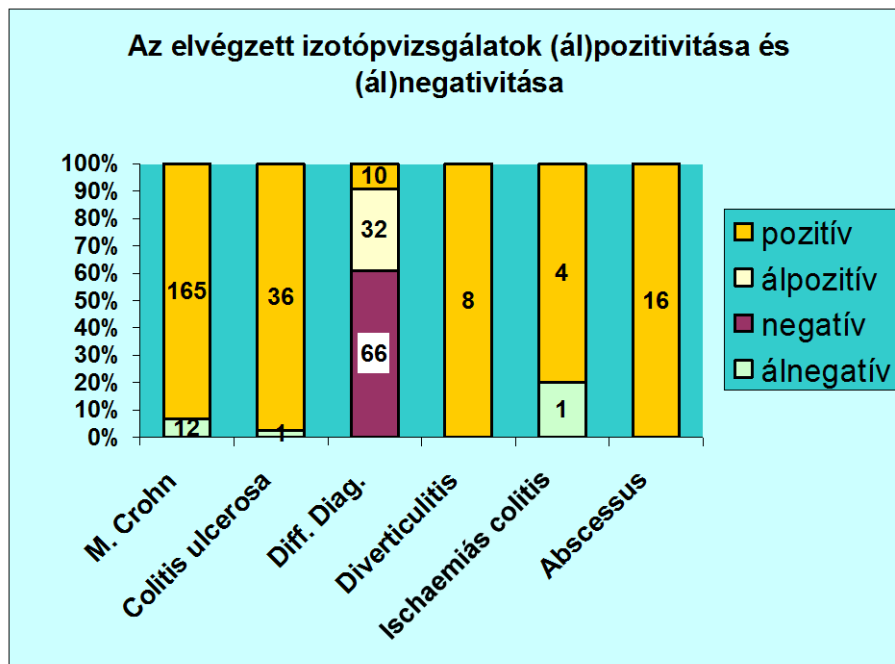
A leukocytá scintigraphia retrospektív vizsgálata

1999. január 1 és 2005. november 30-a között osztályunkról indikált Tc-99m-HMPAO leukocytá scintigraphiás vizsgálatokat értékeltük. 314 beteg esetében végeztük el a vizsgálatot a fenti időtartam alatt 345 alkalommal abscessus kimutatása, diverticulitis, Crohn betegség, colitis ulcerosa, ischaemiás colitis, illetve Crohn betegség differenciáldiagnosztikája céljából. Az elvégzett vizsgálatok esetszámait az alábbi táblázat tartalmazza.

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 (nov.30)
18 db	23 db	43 db	51 db	85 db	67 db	58 db

1. táblázat: Az elvégzett Tc-99m-HMPAO vizsgálatok száma 1999 és 2005 között

Az elvégzett vizsgálatok indikációinak esetszámait, illetve azok (ál) pozitívitasát és (ál) negativitasát az alábbi ábra tartalmazza.

1. ábra: Az elvégzett HM-PAO vizsgálatok (ál) pozitívitasa és (ál) negativitasa (a vizsgálatok esetszámainak feltüntetésével)

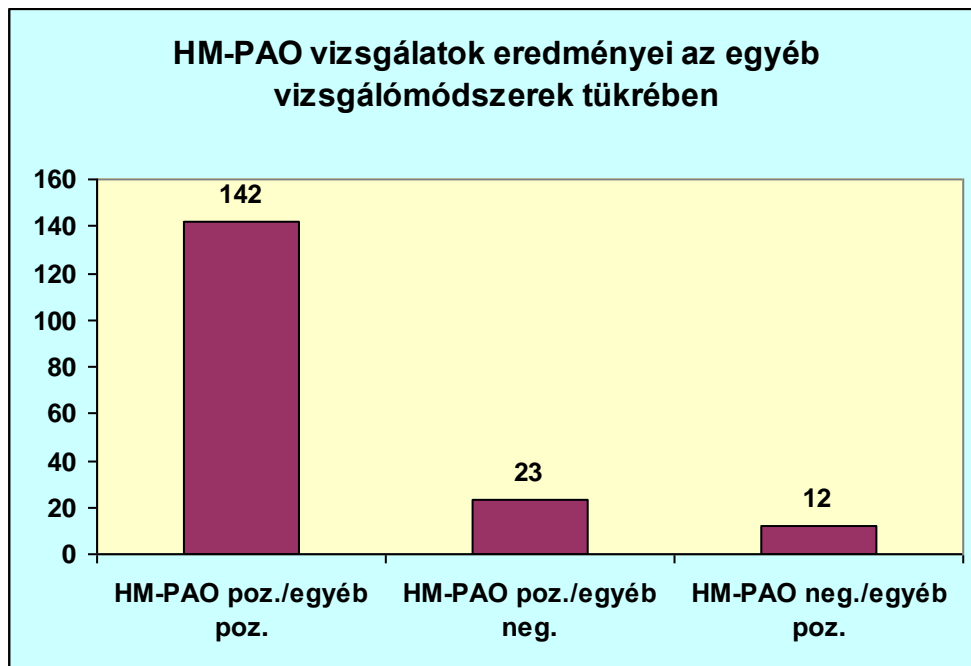
Eredmények:

Crohn betegség differenciáldiagnosztikus vizsgálata kapcsán a leukocytascintigraphia eredményét 32 esetben tartottuk álpozitívnak, míg álnegatívnak csupán 12 esetben. A differenciáldiagnosztikus vizsgálatok során 10 esetben pozitív leukocytascint mutató betegnél diagnosztizálódott a későbbiek során a MC.

12 alkalommal álnegatív eredményt kaptunk, főleg colonra lokalizált betegek esetében (2 duodenum-jejunum, 7 colon lokalizáció, amiből 3 rectum érintettség volt), aminek magyarázata lehet, hogy inaktív, heges folyamat állt a háttérben, és nem az aktív gyulladás okozta a panaszokat, esetleg a vizsgálati metodika közben nem kellő jelölés történhetett.

Differenciáldiagnosztikai vizsgálatoknál 66 esetben bizonyult negatívnak a scintigraphia is, egybehangzóan a további vizsgálati eredményekkel.

Crohn betegek (177 db) esetében külön vizsgáltuk a leukocytascintigraphia érzékenységét a radiológiai/endoscopos, szövettani, laboratóriumi módszerekkel is igazolt esetek tükrében, ennek eredményét az alábbi ábrán láthatjuk.

2. ábra: HM-PAO vizsgálatok az egyéb vizsgálómódszerek tükrében

Eredmények:

23 esetben (követett, később endoscopos/szövettani/radiológiai igazolás) a vékonybélben megjelenő gyulladást is igazoltuk még a radiológiai-morfológiai eltérések megjelenése előtt.

Következtetések:

A 99m-Tc-HMPAO vizsgálat Crohn- betegség esetén 93,58 %-os szenzitivitást mutatott, 67,34 %-os specificitást, pozitív prediktív értéke 84,54 %-nak bizonyult, negatív prediktív értéke 84,61 % volt.

A 99mTc-HMPAO-val végzett leukocytá scintigraphia a fenti eredmények alapján igen szenzitívnek mutatkozott a Crohn- betegség kimutatásában. Differenciáldiagnosztikus vizsgálatként akár első lépcsőben is alkalmazható, negativitása esetén több endoscopos és röntgen vizsgálómódszer alkalmazása szükségtelenné válhat.

A vékonybél-érintettséggel járó MC esetén a vékonybél-manifesztáció a módszer segítségével felfedhető még a radiológiailag észlelt szövődmények kialakulása előtt, ezzel főleg sugárterheléstől menthetjük meg a beteget. A módszert alkalmasnak tartjuk a distalis colonra lokalizált Crohn- betegség vékonybél-manifesztációinak kizárására, előnyben kell részesíteni a hagyományos vékonybél- röntgen vizsgálatokkal szemben.

Tehát figyelembe véve azt, hogy Crohn- betegség esetében a 99mTc-HMPAO leukocytá scintigraphia szenzitivitása igen magas, ezen betegek esetén a vékonybél-manifesztációk korai kimutatásának „gold standard”-jának tekinthetjük akár ezt a metodikát.

Irodalomjegyzék a szerzőnél.